

ΙΑΜΒΙΚΟ ΕΙΔΟΣ/ΙΑΜΒΟΓΡΑΦΙΑ

Φ.Π.ΜΑΝΑΚΙΔΟΥ, ΕΕ.2024

- 1) ΑΡΧΑΪΚΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΟΧΗ
- 2) ΧΡΟΝΙΚΗ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ
- 3) ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΙΣ ΚΟΙΝΩΚΟΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΙΔΟΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ (ΑΚΡΟΑΜΑΤΙΚΟΣ VS. ΒΙΒΛΙΑΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΠΟΙΗΣΗΣ)

1η εμφάνιση της λέξης:

ΑΡΧΙΛΟΧΟΣ απ.215 West (εφεξής W):

και μ' οὐτ' ἰάμβων οὔτε τερπωλέων μέλει

(πρβλ. Ηρόδοτος 1.12.5-8: Rotstein 2010, 188- τοῦ (ενν. Γύγου) καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος ...ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐπεμνήσθη

- Η λέξη **τερπωλή**/απόλαυση;* (LfgrE s.v. Fuhrer:Vergnügen, Belustigung) είναι **άπαξ ομηρικών Οδ. 18.37** (στη μάχη Οδυσσέα και Ἴρου Nagy 1979, Rosen σχέση με ψόγο, με πολλά στοιχεία που θυμίζουν **ἰάμβο, φαγητό, απληστία, ξύλο και ψόγος, προσφέρεται δισκέδαση και οι μνηστήρες στο τέλος γελούν**),
- και επανεμφανίζεται στον **Αρχίλοχο απ.11W** (1ο πρόσωπο): στη θλίψη δεν θα κλάψει αλλά **«θήσω τερπωλᾶς καὶ θαλίας ἐφέπων»**
- και στα Θεογνίδια 984W (τερπωλή ἐν θαλίησι) και 1068W (**τερπωλή νικᾷ πάντα σὺν εὐφροσύνῃ**). APA μαζί με **συμπόσιο** (έτσι Rotstein 2010, 159 που στη σ.160 προτείνει την εξής ερμηνεία: «ευχαρίστηση ή ψυχαγωγία μέσα σε συμφραζόμενα σχόλης που συνδέεται με το συμπόσιο commensality or conviviality») και τραγούδι. Το συνδέουν οι μεταγενέστεροι με το **τέρψις**.

- Συνθήκες συμποσίου που περιλαμβάνουν φαγητό, μουσική και χορό, ακόμη και πάλη και κάποιο είδος **verbal abuse** (=λεκτική χλεύη, επίθεση).
- Η σύνδεση με το *οὔτε-οὔτε* δηλώνει είτε όμοια είτε ανόμοια (π.χ. ευχαρίστηση vs τα σοβαρά που είναι ο διδακτικός χαρακτήρας του ιάμβου που εξάλλου περιλάμβανε πολλών ειδών θέματα όπως και συμβουλές). Μάλλον όμως εδώ είναι σύνδεση παρόμοιων στοιχείων (coordinations of similar expressions Rotstein 162). Δηλαδή **ιάμβοι και τερπωλή είναι συνώνυμα και μετά θα αναμέναμε κανονικά ένα αλλά με νοιάζει κάτι άλλο** (π.χ. θρήνος ή σοβαρά πράγματα π.χ. πολιτικά). Ακόμη κι αν ο Τζέτζης δεν ήξερε καλά τα συμφραζόμενα του αποσπάσματος 215 πιθανόν ορθώς κατάλαβε ότι η **θλίψη και ο θρήνος είναι αντίθετα στους ιάμβους και τερπωλές.**

- Brown 1997, 45-46 σχέση με πένθος Αρχ. για χαμό του γαμπρού του σε ναυάγιο, άρα λύπη και όχι έρωτας, **τερπωλή= festivity**. Για το ναυάγιο βλ. και απ. 13 όπου πάλι η λέξη **θαλίη** (: occasions for feasts)
- West 1974, 25: όχι απλώς στίχοι, αλλά είναι **περιστάσεις** (occasions) ≠ Brown 1997, 46: ἴαμβοι είναι τραγούδια που παρουσιάζονται σε περιστάσεις που λέγονται τερπωλαί. **Οπότε τερπωλαί ίσως σημαίνει τις γιορτές που εκτελούν performers**
- Τι μαρτυρίες έχουμε για παραστάσεις; Σήμος *FGrHist* 396F21-24= Αθήναιος Δειπν.14.16-17 (αὐτοκάβδαλοι, ἰθύφαλλοι, φαλλοφόροι, δεικηλισταί). βλ. πκ. Διόνυσος). Bartol 1993, 61-70; Rotstein 2010, 266-76; Brown 1997, 32.
- **ΗΣΥΧΙΟΣ Α 8421 αὐτοκάβδαλα· αὐτοσχέδια ποιήματα, εὐτελῆ**

Αθήναιος για Σήμο

- Σήμος δ' ὁ Δήλιος ἐν τῷ περὶ Παιάνων (FHG IV 496) οἱ αὐτοκάβδαλοι, φησί, καλούμενοι ἐστεφανωμένοι κιττῷ σχέδην ἐπέραινον ῥήσεις. ὕστερον δὲ ἴαμβοι ὠνομάσθησαν αὐτοί τε καὶ τὰ ποιήματα αὐτῶν. οἱ δὲ ἰθύφαλλοι, φησί, καλούμενοι προσωπεῖα μεθύοντων ἔχουσιν (5) καὶ ἐστεφάνωνται, χειρῖδας ἀνθινὰς ἔχοντες· χιτῶσι δὲ [@1](#) χρῶνται μεσολεύκοις καὶ περιέζωνται ταραντῖνον καλύπτρον αὐτοὺς μέχρι τῶν σφυρῶν. σιγῆ δὲ διὰ τοῦ πυλῶνος εἰσελθόντες, ὅταν κατὰ μέσσην τὴν ὀρχήστραν γένωνται, ἐπιστρέφουσιν εἰς τὸ θέατρον λέγοντες (10) [\(c. pop. 7 B\)](#).

- ___ ἀνάγεται, εὐρυχωρίαν ποι-
 ___ εἶτε τῷ θεῷ· ἐθέλει γὰρ
 ___ [ὁ θεὸς] ὀρθὸς ἐσφυδωμένος
 ___ διὰ μέσου βαδίζειν. (15)
 οἱ δὲ φαλλοφόροι, φησίν, προσωπεῖον μὲν οὐ λαμβά-
 νουσιν, προσκόπιον δ' ἐξ ἐρπύλλου περιτιθέμενοι καὶ
 παιδέρωτος ἐπάνω τούτου ἐπιτίθενται στέφανον [τε]
 δασὺν ἴων καὶ κιττοῦ· καυνάκας τε περιβεβλημένοι
- δασὺν ἴων καὶ κιττοῦ· καυνάκας τε περιβεβλημένοι
 παρέρχονται οἱ μὲν ἐκ παρόδου, οἱ δὲ κατὰ μέσας τὰς (20)
 θύρας, βαίνοντες ἐν ῥυθμῷ καὶ λέγοντες (c. ρορ. 8 B)·
 ___ σοί, Βάκχε, τάνδε μοῦσαν ἀγλαίζομεν,
 ___ ἀπλοῦν ῥυθμὸν χέοντες αἰόλω μέλει,
 ___ καινάν, ἀπαρθένευτον, οὔ τι ταῖς πάρος
 ___ κεχρημέναν ὡδαῖσιν, ἀλλ' ἀκήρατον (25)
 ___ κατάρχομεν τὸν ὕμνον.
 εἶτα προστρέχοντες ἐτώθαζον οὐς [ἄν] προέλοιντο, στά-
 δην δὲ ἔπραττον· ὁ δὲ φαλλοφόρος ἰθὺ βαδίζων κατα-
 πασθεὶς αἰθάλω.

Αθήναιος για κωμικά παίγνια (=Σωσίβιος Σπάρτης 3^{ος} αι.π.Χ),
14.15

- **(15)** *παρὰ δὲ Λακεδαιμονίοις κωμικῆς παιδιᾶς ἦν τις τρόπος παλαιός, ὡς φησι Σωσίβιος (FHG II 627), οὐκ ἄγαν σπουδαῖος, ἅτε δὴ κἂν τούτοις τὸ λιτὸν τῆς Σπάρτης μεταδιωκούσης. ἐμιμεῖτο γάρ τις ἐν εὐτελεῖ τῇ λέξει κλέπτοντάς τινας ὀπώραν ἢ ξενικὸν ἰατρὸν (5) τοιαυτὶ λέγοντα, (...)*
*ἐκαλοῦντο δ' οἱ μετιόντες τὴν τοιαύτην παιδιὰν παρὰ (15) τοῖς Λάκωσι **δικηλισταί**, ὡς ἂν τις σκευοποιοῦς εἶπη καὶ μιμητάς. τοῦ δὲ εἴδους τῶν δικηλιστῶν πολλαὶ κατὰ τόπους εἰσὶ προσηγορίαι. **Σικυώνιοι** μὲν γὰρ **φαλλοφόρους** αὐτοὺς καλοῦσιν, ἄλλοι δ' **αὐτοκαβδάλους**, οἳ δὲ **φλύακας**, ὡς **Ἴταλοί**, σοφιστὰς δὲ οἱ πολλοί. (20)*
Θηβαῖοι δὲ καὶ τὰ πολλὰ ἰδίως ὀνομάζειν εἰωθότες **ἐθελοντάς**.

- το αυτοσχεδιαστικό στοιχείο θυμίζει τον Αριστοτέλη για τις αρχές των δραματικών ειδών!
- *Ποιητ.* 1449.a.9-13: γενομένη δ' οὖν ἀπ' ἀρχῆς **αὐτοσχεδιαστικῆς** –καὶ αὐτὴ καὶ ἡ κωμῶδία, καὶ ἡ μὲν ἀπὸ τῶν ἐξαρχόντων τὸν διθύραμβον, ἡ δὲ ἀπὸ τῶν τὰ φαλλικὰ ἄ ἔτι καὶ νῦν ἐν πολλαῖς τῶν πόλεων διαμένει νομιζόμενα

Συναφείς όροι

1. ΔΙΘΥΡΑΜΒΟΣ (σχέση με Διόνυσο)

1^η αναφορά Αρχίλοχος απ.120 West:

ὥς Διωνύσου ἄνακτος καλὸν ἐξάρξαι μέλος

οἶδα διθύραμβον οἴνω συγκεραυνωθεὶς φρένας

**ὅπως ξέρω να αρχίζω το ωραίο τραγούδι του Διονύσου τον διθύραμβο,
έχοντας το μυαλό μου κατακεραυνωμένο με κρασί**

- Αισχύλος μειξοβόας και σύγκωμος Διονύσω.
- 2. ΘΡΙΑΜΒΟΣ (θεϊκό επίθετο, όνομα τραγουδιού) Versnel 1970, 11-38. Κρατίνος, Κόνων *FGrHist* 26F1 (Πρόκνη). Φώτιος = ἴαμβος
- 3. ΙΘΥΜΒΟΣ (Διονυσιακό, ἐπὶ χλεῦη καὶ γέλωτι συγκείμενον, Πολυδ.4.104)

ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΔΙΟΝΥΣΟ;

- **Αρχίλοχος απ. 194 West:** ἔξωθεν ἕκαστος/
ἔπινεν, ἐν δὲ βακχίῃ
- **Αρχίλοχος απ. 251 West** (=Μνησιέπους, *περὶ Ἀρχιλόχου*= SEG 15.517) πολύ αποσπασματικό, αλλά απαντούν οι λέξεις: Διόνυσος, ὄμφακες, Οἰφόλιος (βλ. και Testimonia για Αρχίλοχο)
- **Αρχίλοχος απ. 120 West:**
ὡς Διωνύσου ἄνακτος καλὸν ἐξάρξαι μέλος
οἶδα διθύραμβον οἴνω συγκεραυνωθεὶς φρένας

Επώνυμος ήρωας ΙΑΜΒΗ

- ΟΜΗΡΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΔΗΜΗΤΡΑ

(βασική σχολιασμένη έκδοση του ύμνου: N.J. Richardson 1974. Πρβ. Rotstein 168-71, 180-2)

Σχέση με Δήμητρα

- Σχέση (αίτιον) με **αίσχρολογία** σε τελετουργικό πλαίσιο. Ο μύθος της Ιάμβης αποτελεί τη μυθολογική εξήγηση της λατρευτικής πρακτικής στην Ελευσίνα.
- ΑΡΑ η **τελετουργική αίσχρολογία** μπορεί να σχετίζεται με τον ίαμβο. Ο ίαμβος ίσως έλκει την καταγωγή του από την **τελετουργική διακωμώδηση και αίσχρολογία** (π.χ. Carey). Σύνδεση Αρχίλοχου με Δήμητρα και Διόνυσο (επιγραφή Μνησιέπους, βλ. πηγές για Αρχίλοχο με Brown 1997, 45-7 για cult connection και υποστηρίζει ότι ο Α. βρίσκεται κοντά στις λατρευτικές ρίζες αλλά έχει ήδη γίνει sophisticated practitioner of his craft 47). πβ. Carey 2020, 237: μαζί με κωμωδία μήπως έχουν κοινή καταγωγή **από τα τελετουργικά ανατροπής των κανόνων.**

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

βὰν δὲ δι' αἰθούσης ἔνθα σφίσι πότνια μήτηρ (185)
ἦστο παρὰ σταθμὸν τέγεος πύκα ποιητοῖο
παῖδ' ὑπὸ κόλπῳ ἔχουσα νέον θάλος· αἰ δὲ παρ' αὐτὴν
ἔδραμον, ἢ δ' ἄρ' ἐπ' οὐδὸν ἔβη ποσὶ καὶ ῥα μελάθρου
κῦρε κάρη, πλήσεν δὲ θύρας σέλαος θείοιο.
τὴν δ' αἰδώς τε σέβας τε ἰδὲ χλωρὸν δέος εἶλεν· (190)
εἶξε δέ οἱ κλισμοῖο καὶ ἐδριάασθαι ἄνωγεν.
ἀλλ' οὐ Δημήτηρ ὠρηφόρος ἀγλαόδωρος
ἤθελεν ἐδριάασθαι ἐπὶ κλισμοῖο φαεινοῦ,
ἀλλ' ἀκέουσα ἔμιμνε κατ' ὄμματα καλὰ βαλοῦσα,
πρὶν γ' ὅτε δὴ οἱ ἔθηκεν ἰάμβη κέδν' εἰδυῖα (195)
πηκτὸν ἔδος, καθύπερθε δ' ἐπ' ἀργύφειον βάλε κῶας.
ἔνθα καθεζομένη προκατέσχετο χερσὶ καλύπτρην·

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (ΣΥΝΕΧΕΙΑ)

δηρὸν δ' ἄφθογγος τετιημένη ἦστ' ἐπὶ δίφρου,
οὐδέ τιν' οὔτ' ἔπει προσπτύσσετο οὔτε τι ἔργω,
ἀλλ' ἀγέλαστος ἄπαστος ἐδητύος ἠδὲ
ποτῆτος (200)

ἦστο πόθῳ μινύθουσα βαθυζώνοιο θυγατρός,
πρὶν γ' ὅτε δὴ χλεύης μιν Ἰάμβη κέδν' εἶδυϊα
πολλὰ παρασκώπτουσ' ἐτρέψατο πότνια ἀγνήν
μειδῆσαι γελάσαι τε καὶ ἴλαον σχεῖν θυμόν·
ἢ δὴ οἱ καὶ ἔπειτα μεθύστερον εὔαδεν ὄργαις.

Μεταγενέστερες πηγές για ΙΑΜΒΗ

- Α) Απολλόδωρος 1.5.1. γραῖα, σκώψασα τήν θεὸν ἐποίησε μεδιᾶσαι (συνδέει με τα Θεσμοφόρια)
- Β) Νίκανδρος Ἄλεξιφάρμακα 128-132 (κυκεών, Θρήσσης ἀθύροισι ὑπὸ ῥήτρησι Ἰάμβης).
- Γ) σχόλια στον Νίκανδρο: κόρη Πανός- Ἥχοῦς, και β) Ετυμ. Γεν. : τήν δὲ Δ. λυπουμένην (ενν. Ἰάμβη) παίζουσα καὶ ἀχρηστολογοῦσα καὶ σχήματα ἀχρηστα ποιοῦσα ἐποίησε γελάσαι.
- Δ) Φίλικος, ὕμνος στη Δήμητρα (Αλιμούς, γελοῖος λόγος)
- Πρβ. Ορφική Βαυβώ

Η λέξη ἴαμβος και το μέτρο και η λέξη ἰαμβεῖον

- ἴαμβος : ρυθμός με ιαμβική λειτουργία
- Ηρόδ. 1.47.2: ο Αρχ. γράφει για τον Γύγη ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ
- Αριστοφ. Βάτρ.661: ἴαμβος Ἰππώνακτος
- Πλάτ. Πολιτ. 400b (και διακρίνεται ἀπό τροχαῖον) στην τεχνική ορολογία του Δάμωνος
- Ἴων 534c οι ποιητές ποιοῦσι, ὄχι τέχνη ἀλλά **θεῖα μοῖρα, ὁ μὲν διθυράμβους, ὁ δὲ ἐγκώμια, ὁ δὲ ὑπορχήματα, ὁ δ' ἔπη, ὁ δ' ἰάμβους...** Νόμοι 935e3-8 οι ποιητές της κωμωδίας **ἢ τινος ἰάμβων**, ἢ μουσῶν μελωδίας να μην επιτρέπεται να κωμωδούν κανέναν ἀπό τους πολίτες. και αν το κάνει, οι αθλοθέτες να τον διώχνουν ἀπό την πόλη την ἴδια ἐκείνη μέρα, ἢ να του βάζουν πρόστιμο τρεις μνες αφιερωμένες σε ἐκείνον το θεό για τον ὁποῖον ἔχει γίνει ο αγών!
- Αριστοτ. Ῥητ. 1408b 33 ἴαμβος εἶναι ὄνομα ρυθμοῦ ὄχι ποιήματος (και διακρίνεται ἀπό τροχαῖον) και 1418b29
- ---
- **ἰαμβεῖον:**
- Κριτίας απ. 21.4, Αριστοφ.Βάτρ.1133, 1204.
- (ανάλογα το ἐλεγεῖον τον 5^ο αι. π.Χ.= ἐλεγειακό δίστιχο).

- Αθήναιος 11.113 =Γοργίας (DK 82 A 15a):
λέγεται δὲ ὡς καὶ ὁ Γοργίας, αὐτὸς ἀναγνοῦς
τὸν ὁμώνυμον αὐτῷ διάλογον πρὸς τοὺς
συνήθεις ἔφη· **“ὡς καλῶς οἶδε Πλάτων
ἰαμβίζειν.”**

Απόψεις για το τί είναι ίαμβος: πώς ορίζεται ένα ποίημα ως ιαμβικό

Διάφορες απόψεις (βλ. Π.χ. Rotstein ό.π. 2010):

- Dover: όχι διαφορά ειδολογική μεταξύ ελεγείας και ιάμβου . πβ. **Carey 234**: η λέξη ίαμβος δεν αποκλείεται να αναφέρεται στην ποίηση του Αρχίλοχου
- West (ήδη Dover): είναι η περίπτωση όχι το μέτρο που καθορίζει το είδος στην αρχαϊκή εποχή και αυτή η **περίσταση** είναι ένα είδος traditional public spectacle with some ritual basis (Δήμητρα) και το **συμπόσιο**. Θεωρία Redende Namen, stock characters, traditional elements of a cult.
- Περισσότερο consensus ότι προορίζεται για το **συμπόσιο** ως κύρια περίπτωση και/ ή εναλλακτικά ίσως μια ραψωδική παρουσίαση στο πλαίσιο κώμου και συμποσίου με φίλους και εταίρους, βλ. άποψη **Bartol** παρακάτω για συνθήκες παρουσίασης **Rösler 1980, Pellizer 1991, Vetta 1992, Bowie, Kantzios**.
- Άλλο κριτήριο: το **περιεχόμενο** που επιτρέπει να διακρίνουμε σε ίαμβο, ο West ορίζει τα σεξουαλικά, την λαιδορία που ξεπερνά τον αστεϊσμό της ελεγείας, και άλλα είδη χοντροκοπιάς (vulgarity). Επίσης έμφαση στην **αισχρολογία**. Άλλοι προκρίνουν το περιεχόμενο και όχι το μέτρο (Rosen 1988).
- **Bartol 1992 public performances in theatres**. και μορφικά και περιεχόμενο.

- Rotstein 2010, 182: υπάρχει σύνδεση με το θρήνο, και ίσως με την εναλλακτική στη θλίψη. Άρα είναι πιθανόν να δεχθούμε ότι ο ίαμβος που θεωρείται ως συμβατός με τις δραστηριότητες ευχάριστης αναψυχής (pleasurable leisure activities) και συνδέεται με χαρούμενα αστεία και κοροϊδία (cheerful jokes and mockery) νοείται τον 7ο και 6ο αιώνα ως να έχει θεραπευτικό αποτέλεσμα για να απαλύνει τον πόνο και την θλίψη, πβ. απ. 11W

Ο όρος *ἴαμβος* (συνέχεια)

- **Rotstein 187:** Ένα τμήμα του *Πυθικού Νόμου* ονομαζόταν *ἴαμβος* και αυτό δείχνει ότι ο όρος χρησιμοποιούταν στην πρώιμη μουσική πρακτική (Στράβων 9.3.10). Ο Πυθικός Νόμος, μουσική σύνθεση για αυλό, ήταν τμήμα του παραδοσιακού ρεπερτορίου στους πυθικούς αγώνες των Δελφών από το 586 π.Χ. Σύμφωνα με τον Πολυδεύκη (4.77) ήταν ο **ΣΑΚΑΔΑΣ από το Άργος**, τρις νικητής των Πυθικών αγώνων, που ανακάλυψε τον Πυθικό Νόμο. Αν είναι το όνομα ενός από τους ρυθμούς που αναφέρει ο Στράβων, ο *ἴαμβος* χρησιμοποιούταν την εποχή του Σακάδα, και αν μπορούμε να έχουμε εμπιστοσύνη στον Στράβωνα ότι το όνομα συνδεόταν με τον ρυθμό, **μπορούμε να χρονολογήσουμε την χρήση του όρου ἴαμβος για ένα ρυθμό στον πρώιμο 6ο αι. π.Χ.**

Ο όρος ἴαμβος (συνέχεια)

- **Rotstein 188:** αν όπως ισχυρίζεται ο Wilamowitz, η αναφορά του Πλάτωνα στην ορολογία του Δάμονα έχει να κάνει με τα 3 διαφορετικά γένη ρυθμού, τότε ο ἴαμβος ήταν τεχνικός όρος για την ratio που ήταν κοινή στον ιαμβικό και τον τροχαϊκό πόδα (ανάλογα με τον ιαμβικό γένος του Αριστοξένου), η χρήση του ἴαμβου ως ειδολογικού όρου (generic term) για τα ποιήματα σε τροχαϊκό τετράμετρο και στα ιαμβικά τρίμετρα, που ήδη μαρτυρείται στον Αριστοτέλη (*Ρητ.*1418b28), μπορεί να είχε τις βάσεις της στην πρώιμη ελληνική μουσική σκέψη.

Μέτρο, ο όρος *ἴαμβος* στην κλασική εποχή (ρυθμικός όρος: Rotstein 2010, κεφ.7, 183-8)

- Δάμων 5^{ος} αι.: θεωρίες για ψυχολογική και πολιτική επίδραση της μουσικής (διαίρεση μετρικών ποδών σε πάνω και κάτω= ἄρσις, θέσις, βραχύ-μακρό), δάκτυλος, και ἡρῶν, ἴαμβος, τροχαῖος: Πλάτων *Πολιτεία* 400^a-c. 400.b.7: **εἰς βραχύ τε καὶ μακρὸν γιγνόμενον.**
- Ονοματοθεσία και περιγραφή ὀρων και εφαρμογή τους. Πρβλ. *Αριστοφ. Νεφέλαι* 648-51 (για τρίμετρον, τετράμετρον, κατ'ἐνόπλιον, κατὰ δάκτυλον, συζητήσεις για 3 **γένη** = ratio, δηλ. η σχέση μεταξύ ποσοτήτων). Ἦδη ο **Λάσος ἀπὸ Ερμιόνη**, τέλος 6^{ου} αι. πρῶτος δὲ οὗτος περὶ μουσικῆς λόγον ἔγραψε (Σούδα)
- ΠΙΘΑΝΟΝ ο ὀρος ἴαμβος ανήκε στο τεχνικό μουσικό λεξιλόγιο στα μέσα του 5^{ου} αι. (Rotstein 187).
- για το μέτρο: Αριστοτέλης **μάλιστα λεκτικὸν τὸ ἴαμβεῖον, σημεῖον δὲ τούτου πλεῖστα γὰρ ἴαμβεῖα λέγομεν ἐν τῇ διαλέκτῳ τῇ πρὸς ἀλλήλους, ἑξάμετρα δὲ ὀλιγάκις καὶ ἐκβαίνοντες τῆς λεκτικῆς ἁρμονίας**, 1449a 24-27. Αντίθεση με εξάμετρο. Πρβλ. *Ρητορική* 1408b33-1409^a1) ἴαμβος ...ἔστιν ἢ λέξις ἢ τῶν πολλῶν (διὸ μάλιστα πάντων τῶν μέτρων ἴαμβεῖα φθέγγονται λέγοντες)

Μια άλλη προσέγγιση του ιάμβου

- Gerhard (1914) and Degani (1988a): ιαμβικό είδος από 7^ο έως βυζαντινά. Αυτοί οι μελετητές εφαρμόζουν και **θεματικά και μετρικά κριτήρια ή και τίποτε από αυτά**. Αποτέλεσμα είναι ένας εκτενής κατάλογος έργων που περιέχουν ψόγο, προστυχιά, σατιρικά στοιχεία και από την άλλη έργα γραμμένα σε ιαμβικό μέτρο με ποικιλία θεμάτων, όπως ιστορία και γραμματική,
- Ο Degani απορρίπτει τη διάκριση που έκανε ο West για **γνήσιο και μη γνήσιο ιάμβο** και διακρίνει στον αρχαϊκό ιάμβο μία **σοβαρή και διδακτική πλευρά**.

Συνέχεια για ορισμό του ιαμβικού

- έμφαση στην blame poetry (Nagy, Rosen), αλλά και σε μεγάλη ποικιλία θεμάτων (έτσι Gentili).

ΜΙΑ ΑΚΟΜΗ ΠΙΟ ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΚΑΙ ΕΥΡΕΙΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Ο τόμος *Iambic ideas* (βλ. βιβλιογραφία)

το ιαμβικό είναι στοιχείο του περιεχομένου, της λειτουργίας και του μέτρου.

‘the iambic’ is a feature of content, function, or metre.

Συνέχεια για ορισμό του ιαμβικού

- Kantzios (2005) δείχνει την ένταση είδους και corpus: από τη μία ο ίαμβος είναι ένα σώμα ποίησης που συνδέεται από τα συμφραζόμενα της παράστασης, τα είδη της παρουσίασης και το μέτρο(= a body of poetry unified by context of performance, means of presentation and meter), ο Κ. χρησιμοποιεί τον όρο για να δηλώσει ποίηση σε ιαμβ. τρίμετρα, τετράμετρα ή επωδές, ανεξαρτήτως περιεχομένου (= to denote poetry composed in iambic meter, whether trimeters, tetrameters or epodes, regardless of content')

Άποψη Brown (πβ. Gerber)

- Ο ίαμβος ξεκινά από το ιεροτελεστικό πλαίσιο. «Αίσχρολογία συμβαίνει όταν οι φυσιολογικοί κανόνες της ανθρώπινης επικοινωνίας χαλαρώνουν ή εκκρεμούν. Σε πολλές λατρείες, όμως, η αντιστροφή παρέχει κάτι περισσότερο από άδεια για ασυνήθιστη συμπεριφορά. Αποτελεί ένα συμβολικό γεγονός, που εκπροσωπεί την πτώση μιας κοινωνίας ή του κόσμου, όπως την γνωρίζει ο κόσμος. Το νόημα για αυτή την αντιστροφή είναι να επαναβεβαιωθούν και να ενδυναμωθούν οι παραδοσιακές δομές της κοινωνίας και ακόμη και του φυσικού κόσμου. Η κανονικότητα ενισχύεται μέσω της εμπειρίας του αντίθετού της!». Αυτό ισχύει βασικά για το **μύθο της αρπαγής της Περσεφόνης**. Το μυθικόν αίτιον του ιάμβου ξετυλίγεται στα συμφραζόμενα μιας κοσμικής κρίσης που είναι ότι τα σιτηρά δεν μπορούν να φυτρώνουν και η ανθρωπότητα κινδυνεύει με αφανισμό.
- Ο ιαμβογράφος είναι προστάτης μιας κοινότητας και μέσω του ιάμβου απωθεί όσους απειλούν τη σταθερότητα του κόσμου του. Αυτό γίνεται με το **ονομαστί κωμωδείν**. Αυτή είναι η κοινωνική λειτουργία του ιάμβου.
- Άρα ο αρχ. ίαμβος δεν είναι απλή ψυγαγωγία, είναι ποίηση με σοβαρό και σημαντικό σκοπό.

Δύο πιθανότητες

- Bowie (2001, 37: 1) «Iambos was a form of poetry in which a number of identifying features regularly appeared: narrative, speeches embedded in narrative, ψόγος (‘vituperation’) either in the narrative frame or in such speeches, self-defence that naturally led to criticism of others, just occasionally rejection or exhortation. Any of these might be addressed to an individual, sometimes to a group...» (= ο ίαμβος περιλαμβάνει αφήγηση, εγκιβωτισμένους στην αφήγηση λόγους, ψόγον, είτε στο αφηγηματικό πλαίσιο είτε σε λόγους, αυτοϋπεράσπιση που φυσιολογικά οδηγεί στην κριτική αποτίμηση των άλλων, και ευκαιριακά απόρριψη ή παρότρυνση. Το καθένα από αυτά μπορεί να απευθύνεται σε άτομο ή κάποτε σε ομάδα ...)
- We may postulate that iamboi constituted a more loosely linked network of poetic types, into which all the above-mentioned fragments fell: that within that network the iambic trimeter was the most commonly used metre; and that within that network poems involving ψόγος were also sufficiently prominent for the term *ιαμβίζειν* to develop the meaning ‘abuse’ (= **ιαμβοί είναι ένα πιο χαλαρά δομημένο δίκτυο ποιητικών τύπων, ...μέσα στο οποίο το ιαμβ. τρίμετρο ήταν το πιο συνηθισμένο μέτρο και επίσης ο ψόγος ήταν το πιο σύνηθες θέμα και έτσι ο όρος ιαμβίζειν κατέληξε να σημαίνει λοιδορώ**).

ΑΙΣΧΡΟΛΟΓΙΑ ΩΣ ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΟΡΟΣ ;

- **Henderson 1979:** By '**obscenity**' we mean verbal reference to areas of human activity or parts of the human body that are protected by certain taboos agreed upon by prevailing social custom and subject to emotional aversion or inhibition. These are in fact **the sexual and excremental areas**. In order to be obscene, such a reference must be made by an explicit expression that is itself subject to the same inhibitions as the thing it describes. Thus, to utter one of the numerous words, to be found in any language, which openly (non euphemistically) describe the tabooed organs or actions is tantamount to exposing what should be hidden. Διαφορετικά **Rösler 1993, 76** 'Akte verbaler Aggression, gerichtet gegen einzelne oder gegen Gruppen, mit einer Tendenz zur Obszenität'.

ΑΙΣΧΡΟΛΟΓΙΑ (obscenity)

- **Rotstein 2010, 171 Obscenity** has two main ritual functions, to encourage fertility and to avert evil (i.e. apotropaic obscenity. Συχνά μόνον με γυναίκες όπως Θεσμοφόρια, Στένια, Αλώα και στα μεγάλα μυστήρια της Δήμητρας στην Ελευσίνα, όταν οι άνδρες και γυναίκες της πομπής από την Αθήνα στην Ελευσίνα λένε στους περαστικούς από μία γέφυρα ένα έθιμο που λέγεται γεφυρισμός. Πρβλ. στα συρακούσια Θεσμοφόρια επίσης ανταλλαγή κοροηδίας ανάμεσα σε ομάδες. Ο Ηρόδοτος λέει 5.83 ότι στην Αίγινα και την Επίδαυρο υπήρχαν χορηγοί που ορίζονταν για να εκπαιδεύσουν χορούς γυναικών που κοροϊδεύουν για τις γιορτές Δάμια και Αυξήσια πιθανόν για τη Δήμητρα και Περσεφόνη. Αυτή η αισχροσύνη (obscenity) δεν είναι μόνον λεκτική αλλά και επιδεικτική που σημαίνει ότι δείχνουν τα ταμπού. Άρα τα δεδομένα της κοροηδίας, αισχρολογίας και άμεσης αισχροσύνης κυρίως ανάμεσα σε γυναίκες γίνονται σε τελετές και γιορτές της Δήμητρας (βλ. ελληνικούς όρους όπως **τωθασμός**= τελετουργική αισχρολογία, σκώμματα= αστεία, αισχρολογία, λοιδορία= abuse).

ένα μείζον ερώτημα για την έρευνα

- Ποια είναι η σχέση **ελεγείας** και **ιάμβου**; Είναι κοντινά είδη στην ιδεολογία (Dover* 1964, 98) και αποστολή τους ή τελείως διαφορετικά; (della Corte και άλλοι)
- * ο Dover εξετάζει τα αππ. Αρχίλοχου υπό αυτό το πρίσμα (no generic difference between elegiacs and ἴαμβοι)
- δεν υπάρχει εύκολη απάντηση, αλλά ένας ποιητής συνθέτει και στα 2 άρα συγγενή;

Συνθήκες και τρόπος παρουσίασης

- Βιβλιογραφία σε [K.Bartol Where was iambic poetry performed? Some Evidence from the Fourth Century B.C., CQ 1992, 65-71.pdf](#)
- **Είναι μεγάλη** η σημασία της **περίστασης της παρουσίασης** που μένει σταθερή και προσδιορίζει και το είδος. Αυτό που αλλάζει είναι η λειτουργία των ποιημάτων που από ιεροτελεστικό γίνεται συμποσιακό. Επίσης έχουμε μαρτυρίες για παράστασή τους. Μαρτυρία Κλέαρχου: για ερραψώδει τα Αρχιλόχου ο (τάδε) εν τοις θεάτροις επί δίφρου καθήμενος.
- Και ο Λυσανίας αναφέρει ότι κάποιος «τα Σιμωνίδου ὑποκρίνεσθαι».
- Υπάρχουν δύο απόψεις για τον τρόπο παρουσίασης ιάμβων: α) Δραματική σε σκηνή παρουσίαση: αυτό πρεσβεύουν οι West, Lasserre, Adrados (: οι ιάμβοι περιέχουν και διαλόγους): ο West υποστηρίζει ότι εκτός από αφηγήσεις γινόταν και μία παρουσίαση ιάμβου με διαλόγους μεταξύ ηθοποιών, δηλ. η ουσία του ήταν αυτή που αργότερα έγινε τυπική της κωμωδίας. Στην Ιωνία γίνονταν παρουσιάσεις ιάμβων με χορό και γκροτέσκους χορούς και ίσως ο Ιππ. π.χ. παρουσίαζε ντυμένος έναν χαρακτήρα και κάνοντας κάτι σαν παράσταση, ενώ ταιριάζει να σκεφτούμε τον Αρχίλοχο στο αππ. 66-7 φορώντας τεχνητό φαλλό). Υπάρχει λοιπόν η άποψη ότι η *Ποιητική* του Αριστοτέλη (ότι α) μάλιστα λεκτικόν των μέτρων το ιαμβεῖον 1449a24-8, και β) το ηρωικόν στασιμώτατον και ογκωδέστατον, ενώ το ιαμβεῖον και τετράμετρον κινητικὰ και τον μεν ορχηστικόν το δε πρακτικόν 1459b34-37) μας επιτρέπει να δεχθούμε την ύπαρξη δραματικών παρουσιάσεων των ιάμβων (Lasserre). **Σίγουρα κάθε προφορική παρουσίαση απευθύνεται και στην ακοή και στην όψη και θα συνοδευόταν από χειρονομίες.**

- β) Η αντίθετη άποψη (Bartol) στηρίζεται στο κείμενο από τα Πολιτικά του Αριστοτέλη που λέει ότι οι νεώτεροι δεν πρέπει να είναι θεατές ούτε ιάμβων ούτε κωμωδίας πριν να ενηλικιωθούν και φτάσουν στην ηλικία του δικαιώματος να συμμετέχουν σε συμπόσια (και σε μέθη!): αυτή η πληροφορία σε συνδυασμό με το *υποκρίνεσθαι* του Λυσανία (βλ. παραπάνω) δηλώνει ότι **ο ιάμβων ποιητής γίνεται υποκριτής, δηλ. παρουσιάζεται ως άλλος από αυτό που πραγματικά είναι, αναλαμβάνει τον ρόλο ενός άλλου και δεν εμφανίζεται ως propria persona.** Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι γινόταν ένα είδος δραματικής παρουσίασης αλλά μια αφήγηση. Αυτό δεν αποκλείει δραματικά εφφέ, όπως χειρονομίες ή κινήσεις προσώπου αλλά όχι ότι αυτό είναι το ίδιο με μία δραματική παρουσίαση επί σκηνής όπως η κωμωδία.

κατακλείδα

Ο ίαμβος των ποιητών που εξετάζουμε είναι μια λογοτεχνική αποκρυστάλλωση του λατρευτικού τραγουδιού (cult song). Όποια και σε όποιο ποσοστό είναι η σχέση του με το λατρευτικό τραγούδι, είναι καλλιτεχνικές συνθέσεις υψηλής ποιότητας.

ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΙΔΟΥΣ

- Κανών ιαμβογράφων (της αρχαϊκής εποχής. Αρίσταρχος): 7^{ος} αι. π.Χ. Αρχίλοχος, Σημωνίδης
 - Τέλη 6^{ου} αι. π.Χ. Ιππώναξ
 - ελάσσονες: Ανάνιος, Έρμιππος (5^{ος}), Σόλων
 - Βλ. Rotstein, *The Idea of Iambos*, 2010pdf
 - Degani, *Studi*
 - **ακμή 7^{ος}, όχι στην κλασική εποχή και αναβίωση με πολλές αναπροσαρμογές και επαναπροσδιορισμούς την ελληνιστική εποχή και μετά Ρωμαίοι (Κάτουλλος, Οράτιος)**
- αμβ- πρβ. Διθύραμβος (Αρχ.120W), θρίαμβος, [ΐθυμβος]. Σχέση με Διόνυσο;

ΑΡΧΑΙΑ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗ ΜΕ ΙΑΜΒΟ

Οι λέξεις ἴαμβος ως generic term:

- 1) Ηρόδοτος (=Rotstein 188-201), 1.12 για ιαμβικό τρίμετρο
- 2) Αριστοφάνης **Βάτραχοι** 661= (=Rotstein 201-6):

(ΔΙΟ) Ἄπολλον, - ὅς που Δῆλον ἢ Πυθῶν' ἔχεις

(ΞΑ) ἤλγησεν...

(ΔΙΟ) οὐκ ἔγωγ' ἐπεὶ

ἴαμβον Ἰππώνακτος ἀνεμιμνησκόμην

3) Ρίνθων Ταραντίνος, 3^{ος} αι.

4) **Ἴων** 534c οι ποιητές ποιοῦσι, ὄχι τέχνη ἀλλὰ **θεία μοίρα, ὁ μὲν διθυράμβους, ὁ δὲ ἐγκώμια, ὁ δὲ ὑπορχήματα, ὁ δ' ἔπη, ὁ δ' ἰάμβους...** **Νόμοι** 935e3-8 οι ποιητές της κωμωδίας **ἢ τινος ἰάμβων**, ἢ μουσῶν μελωδίας να μην επιτρέπεται να κωμωδοῦν κανέναν ἀπὸ τους πολίτες. και αν το κάνει, οι ἀθλοθέτες να τον διώχνουν ἀπὸ την πόλη την ἴδια ἐκείνη μέρα, ἢ να του βάζουν πρόστιμο τρεις μνες ἀφιερωμένες σε ἐκείνον το θεό για τον ὁποῖον ἔχει γίνει ο ἀγών!

Η συζήτηση γίνεται στο πλαίσιο της **κακηγορίας** που ἀπαγορεύεται ἐντελῶς. μηδένα κακηγορεῖτω μηδεῖς... μηδαμῶς μηδένα τῶν πολιτῶν κωμωδεῖν, ἐὰν ἐ τις ἀπειθῆ, τοὺς ἀθλοθέτας ἐξείργειν ἐκ τῆς χώρας τὸ παράπαν αὐθημερόν, ἢ ζημιοῦσθαι μναῖς τρισὶν ἱεραῖς τοῦ θεοῦ οὐ ἂν ἀγών ἦ.

5) IAMBEION (Rotstein 210-3): **Κριτίας** 4W σε μία ἐλεγεία ἀφιερωμένη στον Ἀλκιβιάδη ἠλεξή ἰαμβεῖον μαζί με ἐλεγεῖον: θα στεφανώσῃ τον Ἀλκιβιάδη **νέοισιν ὑμνήσας τρόποις/ οὐ γὰρ πως ἦν τοῦνομ' ἐφαρμόζειν ἐλεγείω,/ νῦν δ' ἐν ἰαμβεῖω κείσεται οὐκ ἀμέτρως.**

Αρχαία ενασχόληση και συγγράμματα για ίαμβο

- Αριστοτέλης *απορήματα Αρχίλοχου*,
- Ηρακλείδης Ποντικός *περί Αρχ. και Ομήρου*.
- Απολλώνιος *περί Αρχιλόχου*
- Αριστοφάνης *περί της αχνυμένης σκυτάλης* σύγγραμμα,
- Αρίσταρχος *Αρχιλόχεια υπομνήματα*,
- κυρίως Λυσανίας Κυρηναίος (δάσκαλος Αρίσταρχου) *περί ίαμβοποιῶν* και για Αρχίλοχο.
- Έρμιππος από Σμύρνη μαθητής Καλλ. έγραψε *περί Ίππώνακτος*.
- Πολλές αναφορές του σε Ησύχιο και άλλους λεξικογράφους δείχνουν ότι υπήρχε έκδοση και ίσως σχόλια από τον 3 και 2 αι.
- Κυρίως με Πέργαμο, Έρμιππος, Πολέμων από Ιλιον, Δημήτριος από την Σκήψη. Και 2^ο αι. μάλλον έκδοσή τους. Ο Αρχ. ήδη από 5^ο σε μεγάλο status και από Κοϊντιλιανό ότι ήταν ο καλύτερος για τον Αρίσταρχο (10.1.59).
- Επίσης και πολλά επιγράμματα: του Θεόκριτου, για κόρες Λυκάμβη, Φίλιππος Θεσσαλονίκης, Λεωνίδας. Ηδη πριν απο Αριστοφάνη Βυζάντιο έκδοση του Αρχ. 250 σε ελεγείες, ίαμβους, τετράμετρα, επωδούς, και σε 2 βιβλία του Σημωνίδη και Ιππώνακτα.
- Ίσως και κάποια ποιήματα σε γνωμολόγια. Ο Αθήναιος παραθέτει διαφορετικά (17 X σε Αρχίλοχο, μόνο 2 σε βιβλία, εν ελεγείοις, και τετραμέτρους, ειδάλλως όχι, άρα με έκδοση ίσως από Κράτητα Μαλλό στην Πέργαμο) όχι οργανωμένη με μέτρα)

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

- Αριστοτέλης Ποιητική (1448b24-34): *Διεσπάσθη δὲ κατὰ τὰ οἰκεῖα ἤθη ἢ ποιήσεις· οἱ μὲν γὰρ σεμνότεροι τὰς καλὰς ἐμιμοῦντο πράξεις καὶ (25) τὰς τῶν τοιούτων, οἱ δὲ εὐτελέστεροι τὰς τῶν φαύλων, πρῶτον ψόγους ποιοῦντες, ὥσπερ ἕτεροι ὕμνους καὶ ἐγκώμια.... **ἀρα διακρίνει σε δύο ειδῶν ποίηση, τον ἔπαινον και τον ψόγον (και εδῶ το ἰαμβίζειν)***
- Ἀρα κάνει ποιοτική διάκριση: *οἱ εὐτελέστεροι γράφουν ἰάμβους (ψόγους), ἐνῶ οἱ σεμνότεροι ὕμνους καὶ ἐγκώμια. Το ἓνα μιμεῖται σπουδαίως, αἱ καλαὶ πράξεις, το ἄλλο γελοίως καὶ τῶν φαύλων (1448b25).*
- Στράβων 9.3.10 ὁ μὲν (ενν. δάκτυλος) ὕμνοις ἐστὶν οἰκεῖον, ὁ δ' ἰάμβος κακισμοῖς

Αριστοτ.Ποιητική 1448b31: **ιαμβεῖον** καλεῖται, ὅτι (ενν. οἱ εὐτελέστεροι) ἐν τῷ μέτρῳ τούτῳ **ιάμβιζον ἀλλήλους** (> **ιαμβίζειν= λοιδορεῖν**), 33 κ.εξ.: *Καὶ ἐγένοντο τῶν παλαιῶν οἱ μὲν ἡρωικῶν οἱ δὲ **ιάμβων ποιηταί.***

Ἄρα ο Αριστοτέλης θεωρεῖ το **ιαμβίζειν** ὅ,τι και το **σκώπτειν** (mock), **χλευάζειν** (joke), **λοιδορεῖν** (abuse), **αἰσχρολογεῖν** (use shameful, i.e. obscene language), **κακολογεῖν** (speak ill of), **ψέγειν** (abuse, slander: Rotstein 100-101). Το ρῆμα καλύπτει ἀπὸ ἐξυπνα αστεία ἕως οξειά κριτική. Καλύπτει ὅμως τις προσβολές κι ὄχι ἕναν ουδέτερο στίχο ὅπως στο δράμα.

(Rotstein 104-108, 108-11, για Αριστοτέλη και ἀπόψεις του για ἱαμβο, κυρίως σύνοψη 109-11).

5^{ος} αι.π.Χ. Ἰαμβίζειν= σατιρίζω, ονειδίζω. ὄχι πρὶν Αριστοτέλη.

Μαργίτης: Homerus Margites West 1
**A. Gostoli (ed.), *Omero. Margite. Testi e commenti*,
21. Pisa/Roma: Fabrizio Serra Editore, 2007**

ἤλθέ τις εἰς Κολοφῶνα γέρων καὶ θεῖος ἀοιδός
Μουσάων θεράπων καὶ ἐκηβόλου Ἀπόλλωνος,
φίλαις ἔχων ἐν χερσὶν εὐφθογγὸν λύρην
* (ο West το θεωρεῖ ἰαμβο)

απ.2

τὸν δ' οὐτ' ἄρ σκαπτῆρα θεοὶ θέσαν οὐτ' ἀροτῆρα
οὐτ' ἄλλως τι σοφὸν πάσης δ' ἠμάρτανε τέχνης

**A. Gostoli (ed.), *Omero. Margite. Testi e commenti*,
21. Pisa/Roma: Fabrizio Serra Editore, 2007**

West, λήμμα στο *Oxford Classical Dictionary*

Margites, a humorous narrative poem, apparently composed in Ionia (Colophon?) in the 7th or 6th cent. bce and reputed to be by *Homer ([Pl.] *Alc.* 2. 147b, *Arist.Poet.* 4, etc. ; some later sources express doubts). The subject was a moron called Margites and his ludicrous misadventures, especially on his wedding night. The metre was an irregular alternation of hexameters and iambic trimeters. A few fragments survive, including three from papyri.

ΜΑΡΓΙΤΗΣ ΚΑΙ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ για ίαμβο

- **Πρώτος εύρετής** (κατά Αριστοτέλη): ο Όμηρος που ανήκει και στους σπουδαιότερους και στους εύτελεστέρους με τον ΜΑΡΓΙΤΗ* (ή ο Αρχίλοχος: έτσι περιπατητικοί). Πάντως ο Αριστοτέλης τον τοποθετεί μεταξύ ψόγου και κωμωδίας και η βασική διαφορά από ίαμβο είναι η δραματική παρουσίαση με γενική υπόθεση (ενώ η ιαμβική ποίηση δεν έχει).

ΙΑΜΒΙΚΗ ΙΔΕΑ

- (Rotstein 104-8 και σε σχέση με την άποψη του Αριστοτέλη για τον ίαμβο)
- Αριστοτέλης *Ποιητική* 1449b5-9 αναφέρεται στον Αθηναίο Κράτητα ο οποίος *πρῶτος ἤρξεν ἀφέμενος τῆς ιαμβικῆς ιδέας καθόλου ποιεῖν λόγους καὶ μύθους (ΔΗΛ. συνθέτει πλέον καθολικές πλοκές όπως η ποίηση σε αντίθεση με την ιστορία, σε αντίθεση με τον ιαμβογράφο που γράφει για τον καθ' ἑκάστον και συνεπώς για τον Αριστοτέλη δεν υπηρετεί το καθόλου, το καθολικό και είναι λιγότερο φιλοσοφικό επίσης).*
- ιδέα= μορφή (Bartol 1993, 41 when referring to literary material ἡ ιδέα signifies the principles of composing a poem... in some way the meaning of the expression of **literary genre** as conceived by Alexandrian and later scholars).
- **ιαμβική ιδέα** είναι κατά τους περισσότερους μελετητές the 'iambic form', is usually construed as a reference to mockery of named individuals, abuse, and obscenity (ὀνομαστί κωμωδεῖν, ψόγος, αἰσχρολογία: βλ. Rotstein 105 η οποία εντούτοις διαφωνεί και ακολουθεί την άποψη του Heath ότι αναφέρεται μάλλον στην κατασκευή του ατομικής πλοκής to the construction of individual plot)
- Αριστοτέλης *Ποιητική* 1451a36-b15 οι *ιαμβοποιοί περι τὸν καθ' ἑκάστον ποιοῦσιν* (δηλαδή γράφουν για ένα συγκεκριμένο πρόσωπο).
- Rotstein 104 Aristotle opposes the iambike idea, the form characteristic of the work of the iambographers to the concept of 'universal' (καθόλου) composition of plot

Rotstein για εκτίμηση Αριστοτέλη για ίαμβο, σ. 111 και για λειτουργία σ.110

The place of *iambos* in a hierarchy of genres. From the point of view of plot and size, Aristotle considers *iambos* inferior to the ideal type of comedy. *Iamboi* are not only seen as a conceptual predecessor of comedy, but as a genre passé and superseded by comedy. Although the notion of poets devoting themselves to comedy instead of to *iamboi* is historically unsound, it reveals a view of the genre's peak in the period before the development of drama, that is to say, a period probably conceived as coinciding with Archilochus. This perception of the heyday of iambic poetry had an impact on the importance that later scholars assigned to *iamboi* and consequently on their transmission.

Function. Criticism of individuals is dominant, probably as a means of arousing laughter (hence the allocation of *iamboi* to the branch of the comic). The fact that Aristotle allows male adults to attend iambic performances may imply that he acknowledges their positive role in relaxation. Obscenity, which can feature in performances of *iamboi* according to the *Politics*, is comic, although it is not Aristotle's favourite means of achieving humour.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Αντιστροφή των κανονικών διαδικασιών και συμπεριφορών.
- Προσωπικές προσβολές (λοιδορία, σκώμματα) και επιθέσεις (ψόγος) είναι τα βασικά χαρακτηριστικά του ιαμβικού είδους όπως αναδεικνύονται με την παρέμβαση της Ιάμβης.
- Ο μύθος με την Ιάμβη είναι η προσωποποίηση του λογοτεχνικού είδους. Εδώ έχουμε μία διακωμώδηση (ευεργετική βέβαια) ενός θύματος.(έτσι Carey 235).
- **Brown 1997, πβ. Carey 2020, 237: μαζί με κωμωδία μήπως έχουν κοινή καταγωγή από τελετουργικά ανατροπής των κανόνων. Σωστή η επιφύλαξη του ότι η σύνδεση με λατρεία είναι ασυνεχής και η υπερβολική έμφαση στην καταγωγή ενέχει τον κίνδυνο να συσκοτιστεί η ποικιλία και η ελαστικότητα του είδους στις ιστορικές του εκφάνσεις (δηλ. στους επώνυμους ιαμβογράφους).**

Περίσταση ιάμβου

- **Πηγή: Ελεγεία** της αλεξανδρινής εποχής (adesp.eleg.27 West)

χαίρετε συμπόται ἄνδρες ὄμ[..... ἐ]ξ ἀγαθοῦ γάρ
ἀρξάμενος τελέω τὸν λόγον [ε]ἰς ἀγα[θό]ν.

χρὴ δ', ὅταν εἰς τοιοῦτο συνέλθωμεν φίλοι ἄνδρες
πρᾶγμα, **γελαῖν παίζειν χρησαμένους ἀρετῆ,**
ἤδεσθαί τε συνόντας, ἐς ἀλλήλους τε φ[λ]υαρεῖν
καὶ σκώπτειν τοιαῦθ' οἷα γέλωτα φέρειν.

Ἦ δὲ σπουδὴ ἐπέσθω, ἀκούωμέν [τε λ]εγόντων 7
ἐν μέρει· ἢ δ' ἀρετὴ συμποσίου πέλεται.

τοῦ δὲ ποταρχοῦντος πειθώμεθα· **ταῦτα γάρ ἐστιν**
ἔργ' ἀνδρῶν ἀγαθῶν, εὐλογίαν τε φέρειν.

Ο τρόπος παρουσίασης των λυρικών ποιητών (από Fowler 1987, σ.56)

The theory of early poetic style here discussed had its beginnings in a characteristically perceptive article by Hermann Fränkel in 1924.⁷ Fränkel noticed a lot of relevant facts, but he got the explanation wrong. For example, it is true that lyric poets frequently make abrupt transitions. The reason is not that they are suddenly seized by a new, unanticipated thought; it is because such a method is appropriate to the genre. In telling you a story, the lyric poet does not proceed step by logical step, but selects highlights, and employs a highly allusive narrative technique to make the poetry evocative and forceful. Connections are not ignored; they may be unexplained, but they are often suggested, even if only in very few words. Again, it is true that lists of objects are common in lyric poetry; but this is not the result of a psychological inability to notice more than one thing at a time. The sensual naturally predominates in the lyric genre.

Two objections can therefore be made against Fränkel and his followers: they fail to make sufficient allowance for the demands of the genre; and they fail to appreciate the full extent to which organizational devices are employed. These devices argue for a certain degree of logical ability in early poets, and show that, rather than having mental operations which are of a fundamentally different order from those of later Greeks, they have fundamentally the same ways of thinking, only in a simpler and less developed form.

Μια άποψη του Fränkel για τον Αρχίλοχο (από Fowler ό.π. 72)

- Η ικανότητα του ποιητή να οργανώνει τις σκέψεις του. Τα αποσπάσματα κινούνται από τις πιο αδύναμες στις πιο ισχυρές εκφράσεις της κεντρικής ιδέας, το βασικό επιχείρημα τοποθετείται στο τέλος και συχνά τα ποιήματα δομούνται σε 2 αντιθετικά ημίσεα.

ΒΑΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Carey, C. 2009/2020. Iambos στον τόμο F. Budelmann (ed.), *The Cambridge Companion to Greek Lyric*, Cambridge, σσ. 149-167
- = ελλην.μτφρ. F. Budelmann (επιμ.), Οδηγός για την αρχαία ελληνική λυρική ποίηση. Από το Πανεπιστήμιο του Καίμπριτζ, Gutenberg Αθήνα 2020, 233-259
-

CAREY

- 1. διακωμώδηση και υβρεολόγιο (μητροκοίτης)
- 2. λεπτομέρειες και ενδιαφέρον για καθημερινή ζωή και διάφορα περιστατικά, φαγητό, συμπόσια, σεξουαλική πράξη (με πολλές λεπτομέρειες και ελευθερία).
- 3. αφηγηματικό στοιχείο (βλ. Bowie 2001), ίσως πιο αδιαμεσολάβητα
- προσοχή: όλα αυτά υπάρχουν και σε άλλα είδη ή ποιητές, αλλά στον ίαμβο υπάρχουν επίσης με κάποια ιδιαίτερη έμφαση.

Ελληνιστικός ίαμβος

- Rotstein 20: Για ελληνιστικά δύο ονόματα Κερκίδας* από Μεγαλόπολη (Μελίαμβοι) σε δωρική και λυρικό μέτρο, άρα μελικό περιεχόμενο και ιαμβικό περιεχόμενο. Αντίστοιχα Ηρώδας, Μιμιάμβοι, μίμοι σε χωλιαμβικό και ιωνική Ιπώννακτα. Βλ. Fantuzzi & Hunter, αυτοί οι 2 ποιητές ‘disassembled and reassembled’ the traditional components of the iambos”.
- F. Williams, 2006. *Cercidas: The Man and the Poet, Beyond the Canon*, 345-356
- Lomiento, L. 1993. *Cercidas testimonia et fragmenta. Works*
- Άρα σε ελληνιστικό χώρο ο ίαμβος καλύπτει είτε ιαμβ. μέτρο είτε ιαμβ. περιεχόμενο. Αυτό είναι ένα φαινόμενο που ξεκινά με τον Αριστοτέλη, αλλά δεν ισχύει για αρχαϊκή και κλασική περίοδο.